„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом петком и недељом на целом табаку, а уторком, на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Георгијевића на главној пијаци.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 156. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 11. ОКТОБРА 1892. ГОДИНА XXVII.

КАМИЛАВКА — ТУЂ ИЗМЕЋАР.

Борило се, ал' се не уморило . . .

За последње две десетине година, зидао је српски народ у ови крајеви своју кућу автономну, али никад да је једном довида. Од увек је српски народ имао јуначких синова својих, који су читав свој век посветили срећи свију нас. Тако и за последње две десетине година имао је вредних неимара, који му зидаху и дозиђиваху автономну кућу. Али од увек имао је српски народ и жалосних синова својих, који су се били испречили испред носилаца среће народне, бољитка свију нас. Тако и за последње две десетине година имао је грдних зулумћара, који му обараху светиње његове, поткопаваху му, што је тешком муком назидао.

Кад је требало народно право окрњити, кад је требало народу ускратити народно, а државној власти дати прилике, да се умеша у самоуправне послове наше, провиривала је увек из средине паклених мрежа — камилавка. Зграда би автономна давно била довршена, али народ гради — она разграђује. У непрекидној борби за превласт своју копала је она камен по камен из заједничке нам зграде, да је лакше сравни са земљом. Рака је била ископана, зграда је била раздрмана и само је требао један ударац, па да се сахрани за вечита времена. И таман да подвикне црна камилавка: ја сам победила, — али зачу се громовити глас трубе народне: Герман је сам!

До сад је тај глас трубе народне знао или да сломије или да одбије нападај, који је био спремљен да спусти автономију у гроб. Било ово, било оно, тај је глас увек побеђивао, јер је глас народа — глас сина божја. И против тога гласа дизали се, а дижу се и данас саможиви себичњаци под камилавкама. Борило се, ал' се не уморило.

Државна власт није могла вернијег слугу наћи од њих, који би тако савесно извршивали своју дужност према онима „горе“, као што то ови чине. Кад год они „горе“ што затраже, то се и изврши. Једанпут треба да се изврши, други пут мора да се изврши, а трећи пут намећу се да изврше, да се онамо „горе“ умиле.

Сва ова трка у последње време око „статута“ и „устава“ јесте доказ, да су ове лоше слуге лоших господара спремне, да за љубав масна залогаја пљуну у лице својему народу, из којега су поникле и у којему живе и уживају. Ту никакве извине нема, нити може бити.

Од српског поносног и племенитог народа хоће да створе покорну рају, која ће на један миг власника државних окретати се као лутка на дроту. Поп ђаку, а ђак црквењаку, то им је смер. То провирује из спремљених замака, у које су ради да народ увуку парламентарним, уставним путем, како ће после радосно моћи руке да тару и да довикују: па то су ти, народе, твоји посланици израдили!

Ни „јединствени статут“ ни „народно-црквени устав“ (једно је чедо званичног саборског одбора, а друго незаконитог одбора петнаесторице) није потекао из срца народног, није излив воље народне. И једно и друго је ругоба деветнаестога века, која не приличи ни другом којем народу, а не овом петвековном патнику, који је свако слово малене слободе своје запечатио племенитом крвљу својом.

Од посланика зависи све. Али не. Од тебе, народе, зависи све. Народна решава. Своју вољу метни у уста посланику својем. Он за тебе нека говори. А то ћеш му рећи на јавном збору. **Мисљете.**

Нови Сад, 10. октобра.

Бранили смо све, што је наше — српско; и бранећи, често смо пута долазили у коштац са оним Хрватима, који верују у прво правило политичког еванђеља, несретнога Старчевића: „мрзите браћу вашу, мрзите Србе!“ Бранили смо, те одбијали и од њих и њихових првака све недостојне клевете на Српство и православље. Признајемо, да се данас води жалосна брацка, убилачка борба. Али ко је томе крив и јесмо ли ми Срби? Народ смо, одговарамо поносом, народ, који има своју прошлост и верује у своју будућност и као народ бранили смо, браниће мо и морамо бранити сваки, ма и најмањи наш аманет. Не питамо ни како, ни од кога? Како и колико можемо, а било против ма кога, ко нам у те аманете дира. Хрвати не само да нам их дирају, већ једне од њих хоће, да нам отму, а друге униште; па наравно за нас су исто толико опасни, као и остали страни душмани. Бранили смо се, борили смо се — то стоји. Али за што? Или да њима што отмемо, или само да наше од њих очувамо? Мирне савести пропуштамо историји да изрече неумитну осуду.

Наша је савест ту чиста. Слоге треба, признајемо, још те како! А ако слоге нема, криви су они, који започињу кавгу; а започињу је они, који хоће да свог рођеног брата опљачкају. Борили смо се и боримо се за све Српство онде, где Срби живе дакле и за оно, где су изложени небратским нападајима Хрвата, као: у Босни и Херцеговини, јужној Далмацији и Тројединици. Али ипак у најжешћој борби никада не прекорачисмо оне границе, иза којих нема земљишта, на којем би се могла измирити завађена браћа. Увек се ограничисмо на одбрану; никад не полетесмо на јуриш. Па с тога смо се и према „Obzor“-овој странци, која је у Хрвата најинтелигентнија, увек мирно владали и много што-шта пропуштали, верујући, да је та странка ипак најпредусретљивија на спрам Срба. „Не, говорили смо, странка, која броји прве хрв. књижевнике и родољубе, није толико малоумна, да не увиђа жалосне последице ове борбе и толико ниска, да о Србима исто онако мисли, као и Старчевић.“

Али рек' би, на нашу велику жалост, да се ми варамо. Орган те странке, „Obzor“, у задње време почео се тако владати према Србима, као да га пишу Франк и Старчевић; почео је, да против Срба кује денунцијације а у предзадњем броју он се ни више ни мање, него руга и Србима и срп. имену, и срп. нар. школама и то тако цинички, тако заједљиво и пакосно, е изгледа, да онај допис из Шида није писао човек, него љути крвник За цело, кад се овакове ствари пуштају у „Obzor“, да се тај до сада најумеренији лист, решио на одлучну борбу против Срба, и да падају у последње братске везе, кад су чак и „Obzor“-ови људи ударили отворено небратском ставом. Ми кажемо: отворено, јер по овоме што сад видимо, признајемо, да су против нас и до сад радили — али потајно. Нас Србе ово не плаши. Народ смо, који је и већим и силнијим душманима и доскочио и доскаче, па ће и Хрватима. Не плаши нас, јер од када за нас зна свет, увек нас гледа као јунаке, у вечној борби за наша права.

Али било би добро да Хрвати проуче, какових ће они имати последица; и да после свега питају: шта ће и како ће?! Ми се не плашимо — али жалимо њих, јер у борби с нама, ухватиће их за гушу трећи и задавити — — а опет Словени су, браћа су нам. Боли нас! Ми још једном опомињемо „Obzor“, да добро пази шта ради; јер онда, кад се још боље уверимо, да је његова странка слична Имермановој ружи (која се одвећ поноси да прима небеску росу, а тамо је склониште отровом напојеног паука), кад се уверимо, да се та странка, онако пред светом, поноси да љуби слогу, а у потаји сеје отров неслоге, онда ћемо и ми знати, како нам се треба владати према свима онима, који не само раде на томе, да Србину подметну замке на путу његове будућности, него који шкоде и опћој славенској ствари, сејући мржњу између појединих словенских племена.

ДРУГА РЕЧ.

Њег. Преузв. господину министру Калају.

Данас ћемо бити краћи. Г. Калај нам је у делегацији признао нешто, што до данас нису хтели признати босански полузванични и званични листови и против тога су увек говорили, кад су то доказивали српски листови. Признао је, да у Босни и Херцеговини имаде 2532 чиновника, туђе народности, а само 136 српске. До душе он је рекао, и остао је жив, да сви ови чиновници знаду српски, или како оно он зове наш језик — „босански“. Али то није истина. Није истина, јер да знаду, а оно за цело све наредбе владине неби било потребно издавати на немачком језику; није истина, што и сам здрав разум јасно каже, да сви ови људи не могу онако „преко ноћи“ научити српски, и што смо ми говорили с многим и многим чиновницима и о томе се уверили. Но, о свему томе данас најбоље говори наш дописник из Дервенте и најбоље доказује, колико бедни народ трпи од ових страних чиновника.

Али манимо се тога, када и тако знамо, да је ту неистину само с тога избацио г. министар, како би пред Европом оправдао овај његов, ничим неоправдани поступак, да је у чисто српске земље, где народ српски не зна другог језика, протурио ништа мање него 2532 чиновника, туђих народности, а да и не спомињемо 965 чиновника поштанских и брзојавних, 354 жељезн. чин. и преко 2000 оних чи-

---

ЛИСТАК.

У ПОРОДИЧНОЈ ГАЛЕРИЈИ.

НАПИСАО КАРЛО МУРАИ.

Просиоци долазише један за другим. Ту вам био и млади жупан из одличне породице, о ком се проносио глас, да га чека министарска столица. Нашао вам се ту и познати дон жуан — барон, о чијим се љубавним пригодама много причало. Дошао је и потпуковник, који беше храбар војник и јахач на гласу. Било је, осим ових, још неколико богаташа, који просише руку ми.

Мати ми била изванредно сретна и задовољна; та њој за бога не би био мален ни какав краљевић, да дође да ме иште. Касније међутим, кад се уверила, да ја одбијам све просиоце редом, веома се растужила и кад год би ме погледала, посматрала би ме чудним гледом и погледом

Једног вечера, кад сам и опет неког просиоца оправила с отромбоћеним носом, посади се мати крај мене на диван и поче ми читати буквицу.

— Зар се ти не мислиш удати?

— Не мајко — одговорих јој одлучно. Бар за овог досадњег ни једног нећу поћи.

— Кажи ми бар зашто ти се они не допадају? Угледни су, имућни су, та свака би их девојка од свег срца радо пригрлила.

Не хтедох се одати, али се ипак одадох. И нехотице, не премишљајући дуго рекох:

— Не допадају ми се с тога, што сам ја неког другог.

Одмах видех погрешку, заћутах, али већ беше касно.

Мати је схватила ситуацију. Приближила ми се већма и поче ме миловати. Мени се отвори срце и ја јој испричах све искрено, не затајав јој ништа. Рекох јој, да сам се упознала на игранци са судским подбележником и да сам се у њега смртно заљубила, који опет мене исто тако воли.

— Како се зове тај човек? запита ме мајка недахнимице.

— Павле Бајти — рекох јој дрхтавим гласом.

— Шта му је отац?

Разрогачих очи и удивљено посматрах мајку своју. А од куд ја да знам, шта му је отац? Никад ми и не паде на ум, да се о том распитујем. А шта ме се управо и тиче, шта му је отац? Зар то није довољно, што ја веома волим Павла Бајтија, а он мене можда још и већма (што чисто не могу да верујем).

Мати ми некако чудно махну главом, очи јој постајаху све брижније и мени се учини, као да се у њима засјаше сузе.

Али после тога се не разговарасмо више о Павлу. Ја не смедох повести разговор о њему, а мати ми се чинила, као да о њему не чу ни речце. То је трајало три четири дана, и ћутање ме увери да Паја није из угледне породице. Бејах уверена, да ми се мајка о њему распитивала и да се узрок њеног ћутања и премишљања скрива у том, што јој извештаји нису повољни.

Ох, та мајка ми је тако поносита. Имала је она чудно мишлење о племићким, угледним породицама и страшно се бојала неплемића. Наш домаћи, племићки грб висаше тамо на дувару у позлаћеном оквиру и мајка би ми га свагда с неким уживањем погледала.

Мени на против беше свеједно из какве је породице Павле Бајти, да ли му име беше чувено и да ли су му претци били угледни и знаменити. Међутим мајчина сета бацила и мене у бригу, јер се бојах да не искрсну откуд какве сметње, које ће стати на пут мојој срећи.

Од прилике после десетак дана дође нам сасвим изненада мој стриц. Овој се посети не обрадовах баш бог зна како, јер ми је стриц био охол, силовит човек. Још више се поносио својим претцима него ли мајка ми. И у његовом дворцу као и у нашем беше наша домаћа галерија. Сматраше себе главом породичном, те је у нашем домаћем животу играо и таку улогу. Ја међутим не само да нисам волила свог стрица, него сам га се шта више бојала и кад год би он дошао к нама, увек га избегавах.

Уплаших се са његова изненадна доласка и то тим више, што ми неки унутарњи глас казиваше, да његов долазак има неке везе са Пајом.

О вечери, окрену се стриц, који се цело време понашао веома достојанствено да не кажем хладно, мени и рече:

— Сутра ћеш ићи самном.

— Куда?

— Мени. Жена ми је болешљива и жели да те види. Вели, да ће је твоја добра воља развеселити и да ће јој се здравље у твом друштву поправити.

— Докле ћу остати тамо?

Стриц ме подуже гледаше неким необичним гледом, па ми са особитим нагласком рече:

— То само од тебе зависи.

Из тог нагласка разумедох, да зна целу ствар Павлову и да ће се он умешати у њу.

Сутра дан отпутовах до душе са стрицем, али се прво састадох са Павлем и испричах му сав свој јад и невољу. Ми се заверисмо једно другом, да ћемо остати једно другом верни, ма се шта догодило.

Стрина ме је дочекала врло срдачно. Много ме топлије загрли но иначе, беше у опште много љубазнија према мени него други пут. Али приметих на њој и то, да је много тужнија, много сетнија него пре, и да је од оно доба, од кад је не видех, јако опала. Јадна жена ова, која беше некад лепотица на гласу, не имађаше никакве слободне воље и приклонила се окрутности свога мужа као слабо детенце. Не верујем, да је икад у свом веку волела стрица, али за кога беше пошла с тога, што јој је породица хтела тако и што тај брак одговараше сасвим угледном положају породичном.

Првих дана проведох у друштву са стрином, о Павлу не би речи. Нити ја споменух што, нити она прослови речи о тој ствари, изгледаше ми, као да не зна ништа о целој ствари. У вече четвртог дана изађе цела ствар на среду. Стриц ми је одуговлачио причајући ми, да је Павле син сиромашног чизмара, да је тешком муком дошао до садашњег положаја и да му се цела родбина састоји из самих „мајстора“ и „паора“.

Кад је довршио свој проналазак, рече ми, да се нада, да ће то све повредити моје достојанство и да ћу сматрати за своју дужност, да се што пре оканем ове лакомислене, непромишљене љубави и да црвеним кад год је се сетим.

новника, који примају плату из земаљских средстава, али који нису указни. Ове није споменуо, јер нису указни, поштанско-телеграфске и жељезничке опет не, јер су војници (а готово сви Немци) и тако ми видимо, да је оном бедном народу суђено, да храни преко 6000 чиновника. Заиста ужасно, кад овоме надодамо и војску и жандаре и тврђаве и остале државне зграде, које се издржавају и подижу знојем сиромашног народа.

С једне стране народ материјално пропао још у време буне, па од окупације све једнако пропада — а с друге стране, не само да се босанска влада ни мало не брине, да у земљи подигне благостање и привреду, да дотерује занатлијство и унапређује домаћу трговину, него још, протекцијом чивутских, убија наше трговце, занатлије и сељаке упропашћује — и над све то: баца народу на грбачу округлу суму од 6000 чиновника, војску, жандаре и остало, да све то храни и гради онај народ, који је већ дошао до просјачког штапа.

Јесу ли или нису ово чињенице делом потврђене и од самог г. министра? А ако јесу, онда је ли или није истина, да је пропало материјално стање оног народа, а да о моралном и не говоримо; кад и тако знамо, да се Калајева политика оснива на девизи: ако хоћемо један народ да сатремо морално, да га најпре треба убити материјално. Кажите нам, г. министре, ама једно дело ваше, којим сте хтели подићи обрт и трговину у оним земљама! А кажите нам и једну провинцију, на свету, где би било више жандара и чиновника, него што их има у Босни и Херцеговини?!

Сад на друго. Између ових чиновника има само 136 Срба. Не велимо ми, каже г. Калај. Промислите, у српским земљама, где Срби живе, само — 136 Срба. Где је ту она разглашена равноправност „Presse“ и „P. Lloyda“? Или зар није и ово добар доказ, да се онамо свим силама ради против Српства? Немаца — чиновника има пет пута више, Мађара два пута, Пољака четири, Хрвата **16** пута више од Срба, а да не спомињемо друге.

Је ли могуће и промислити да ће ови страни чиновници, да ће Мађари и Немци ишта радити, за што би знали, да ће бити од користи српскоме народу у моралном и материјалном погледу? Је ли могуће и промислити да неће 1600 Хрвата — чиновника онако исто подло и гадно нападати, у тим земљама и Српство и Православље, као што нападају у Троједници и Далмацији?! Зар се они нису баш васпитали на огњишту Старчевићеве мржње против Срба? Или г. министар мисли, да смо толико наивни, па не знамо, да баш с тога он узимље ове чиновнике под високу протекцију — јер мрзе Србе? Питају нас: откуд у Босни хрватска пропаганда, кад тамо нема Хрвата? Отуд; из Калајевог министарског биро-а. Хрватску пропаганду против Српства и води и заштићује сам г. министар.

Ако нијэ овако, молимо вас г. министре, побијте нас!

=

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА.

Дервента, октобра.

Тамо далеко од нас у Пешти, вијећају г. делегати аустријске монархије. Кога што занима оно и чита, па тако и ја ево сам разастро „N. Fr. Presse“ и читам ток делегације. Сваки искрен и поштен човјек допустиће ми, да ми Босанци најбољу осуду изречи можемо у погледу интерпелације г. Ајма и одговор г. министра Калаја. Интерпелација г. Ајма може се међу светиње уврстити, јер је такова истинита, као да је г. Ајм сам лично одавде покупио све оно, што је говорио. Г. министар је био изненађен, те се цифрасто извијао. Делегат г. Цедик узима г. министра у обрану, те вели: како се чиновништво добро понаша, а то све није истина г. бароне. Овде је код нас била жељезничка дирекција, којој је био директор г. обрштар Томашек, исти је имао свог заступника г. мајора Хитера, и ађутанта капетана Кудерну. Осим именоване господе било је још г. г. официра, који беху жељезничкој управи додијељени, као капетан Свобода. Даље, имали смо једну компанију војске, где је такође било више гг. официра. Котарски предстојник бјеше г. Плентај, а поред њега г. г. судци и други чиновници. Како су се међусобно понашали и слагали ево ћу г. барону Цедику укратко да кажем: Кад је Њег. Величанства рођен дан бивао, никада није бивао заједнички ручак, за то, јер је увек трвења између војне и цивилне власти било; један Плентај који је у Славонији пре окупације учитељ био, хтео је да буде виши од г. обрштара Томашека. Између те господе било је распри, да је и сама зем влада имала посла. Овде смо имали г. капетана жандарског Душана Велебита, војног лечника Ј. Павликова, који су заиста међу народом, без разлике вере, обљубљени били. Сва су господа осим мајора Хитера жива, па они нека кажу шта је бивало између њих и цивилних власти, односно Плентаја. Долазило је дотле, да је г. капетан Душан Велебит хтејо Плентаја на двобој звати, но на молбу свога кума др. Павликова ствар легне. Плентај тужи г. Велебита, а зем. влада изради код жандарске корпскоманде, да г. капетан мораде из Босне у Беловар својој пуковнији ићи. Плентај учини да је и др. Павликов оставио код војништва свој чин и ступио к управитељству босанско-херцеговачке жељезнице као шефарцт. Даље беше један случај, где је један г. официр зграбио судца за прса и ударио га у кавани о земљу и уједно истог позвао на двобој, но је он (судац) сутра дан Србина официра за опроштење молио.

Ни међу самим цивилним чиновницима не постоји никакове љубави ни слагања. Овде се код нас у Дервенти десило, да је један канцелиста због нанесене му увреде од стране судца, истог за прса ухватио и прозор отворио од своје уредовне собе, да га кроз исти доле баци; но на дреку судца дође помоћ. За тим је један канцелиста другог канцелисту ударио ногом у стражњицу, па најпосле и то би, да је судац звао предстојника на двобој. То ми не може нико опорећи, јер и за то зна вис. зем. влада. Што даље рече г. Цедик, да чиновници познају језик народа — није истина. Познат је онај случај, када је неки сељак имао код судца расправу. Сељак уђе г. судцу и јави се, но пошто сељаков парничар још није дошао био, рече судац сељаку, да иде на поље и да чека „једну хођину“ (сахат). Сирома сељак се врати кући, да дође до године. — Други случај бјеше са другим судцем и другим сељаком. Сељак имао парницу, која се врзла око неколико форината. Судац упита сељака: „Но, твој противник још не дошел?“ Сељак рече: „Не.“ — Судац ће на то сељаку: „А знаш ти да се мораш заклати, и онда добиш твоја новца.“ — Сељак се упропастио од чуда, те рече судцу: „Онда ми, господине, не требају новци, кад се морам заклати.“ — Судац види, да га сељак није разумео, те ће да поправи: „Но, па ти се мораш присећи.“ — А сељак опет тужно гледа, па рече: „Ја̀ како би се ја наопако присекао, та то је још горе него се заклати!“ — Е, ако је и ово разумевање језика, онда — збогом памети!

Михаило Строгов.

Поглед по свету.

— У пленарној седници аустријске делегације опет је говорио младочески заступник Ајм. Говорио је од срца, из уверења. Говорио је, као Чех, као Словен — али побијајући оштро владину вањску политику, побијао је из уверења, да та политика Аустрији не користи. Ајм се изразио оштро против тројног савеза и доказао, да је нашој монархији осигурана будућност само у пријатељству са Русијом Остали су делегати прекидали Ајма, били су немирни. Не научни, кров ово 10—12 година, да против вањске политике чују и једну реч, нашли су се у неприлици сада, кад су чули оштру али праведну критику из уста преставника ческога народа, који је, у сваком погледу, први народ у монархији. Ајм-ов говор збунио их је — а није ни чудо. Тај говор није обичан; ретко се тако говори, а сведок нам је сва светска штампа, која се шњиме занима Још је нешто, што збуњује аустријске државнике. Они су до данас Европи представљали тако стање ствари, као да су сви народи у монархији одушевљени за политику тројнога савеза. Сад се види све друкчије; види се, да већи део народа ту политику осуђује и наравно, њој пада кредит Разумемо ми оне делегате, који одговорише Ајму, да тако не мисле остали народи, ако мисле Чеси — али јесу ли у делегацијама заступљени Срби, Словенци, Румуни и Русини? Заступљени су само Чеси, а они су казали, како мисле. Кад би се удовољило правици, па у делегације дошли и заступници других народа, они би били на страни Ајма! Истина, заступљени су и становници Тројединице. Ама ко ове, на аустро-угарским делегацијама заступа? Зар Ђурковић и другови? Зар би ови и завирили тамо, да се у Троједници поштује изборна слобода? А како осећају и како су далеко дотерали у пузању према онима „горе“, види се најбоље отуд, што су се неки уплашили колере, па и не отишли у Пешту, овлашћујући неке Мађаре, да их замену! Не, ни српски ни хрватски народ није тако дубоко пао у блату политичког неморала, да би молио Мађаре а да му бране његова права! Ми ћемо се на говор Ајма још једном осврнути — ови говори чине епоху! У делегацијама говорио је истарски заступник Спинчић. Он је, као и Ајм, осудио вањску политику — али тражио је анексију Босне и Херцеговине, на основу „хрв. државног права“. Њему ћемо, у своје време, одговорити. Земље, где живе Срби, не трпе над собом „хрватско држ. право“.

— Из Немачке долазе гласови, како су опет почела прогонства против Пољака. Враћају се Бизмаркова времена. Власти су издале наредбу, по којој се забрањује Пољацима или на спроводима, или у свечаним приликама истицати, не само пољске заставе, него ни икакав знак пољске народности. Немци хоће да понемче Пољаке. Не чекају време и нестрпељиви су, да чекају. Они хоће то силом, што пре, да се изведе. Па ипак Пољаци и у Немачкој и ови у Аустрији, највећи су браниоци тројецарског савеза! Виде, шта им раде Немци и знаду, да у тројноме савезу немачка хегемонија има прву реч, али ипак не ће, да се освесте. Али будимо праведни. Није крив народ. Криво је племство, васпитано у туђем и језуитском духу. Племство мрзи Русију. Мрзи је, јер мисли, да је тобож Русија задала смртни ударац пољској краљевини; мрзи је, јер је Пољска гњездо Језуита, а Русија је православна. Ако је сваки народ осетио ужасних последица покварене и одређене аристократије, пољски народ је у томе све надмашио. Сви јади и све невоље долазе му од ове аристократије, која тамо, још води главну реч — јер народ је заспао у политичком мртвилу, као оно кад га је успавала верска мржња у језуитској колевци.

— Кнез Бизмарк је болестан. У задње време спопада га слабост. Кажу, да га је силно дирнула смрт највернијег му пријатеља Брукера. Новије вести јављају, да је сасвим оставио политику и да слабо и чита листове. Само кад га питају, шта он мисли о данашњем политичком положају, одговара: „да се моја зграда руши“.

— Римски папа трудио се увек, као и његови претходници, да утврди римокатолицизам из Балкану и да га још више прошири. Ми Срби знамо то из врло жалосних искустава, која смо стекли и у прошлости и садашњости. Папа, да што боље успе у намери, покушао је, да се у Цариграду установи римокатоличка патријаршија, за католике на истоку и о томе је поднео предлог султану, но овај га је одбио.

— Рекосмо подавно да се Пољаци, у великом броју селе у Русију, и не селе се само, већ прелазе и у православље. Сиротиња им је довлогрдила и беже испред оних, који су томе криви, али знају и за оне, који кривцима иду на руку. Унијатски митрополит у Пољској издао је велику окружницу, па моли и заклиње Пољаке, да не иду у туђу веру. Али је добио и одговор. Пољаци су му послали писмену поруку са 2000 потписа, да они не иду у туђу, већ да се враћају у своју стару, православну веру.

За тим ми оде стриц, рекав при поласку стрини, да се и даље самном разговара.

Јадна жена, која ми у тај мах изгледаше врло несретна, посматраше ме ћутећки неколико тренутака. За тим ми метну руку моју у своју и говораше ми читав сат. Није мудровала, није ми давала савете, шта више не покушаваше ни да ме одговара од моје љубави, али ми причаше разне причице. О некој племићкој кћери, која се удаде против воље своје породице за онога кога је волела, а који јој није приличио. О другој некој племићкој кћери, која побеже из очинске куће за једним глумцем. О некој трећој, четвртој племићкој кћери, које исто тако поступише и које беху све од реда због тога несретне. Опширно ми казиваше, како се те девојке разочараше, преварише, кад се уверише да им идеали не одговарају њиховој душевности, њиховом образовању; причаше ми о тужним непријатностима, које им нанесе сурова породица њихових идеала; казиваше ми о кајању, кајању, које наступи кад сравнише свој живот и своје прилике са животом и приликама оних, с којима беху на једном степену и у чијим би круговима наишле на срећу и задовољство.

Те причице потресоше ми срце. Типови њихови изађоше ми пред очи са својим измученим лицима и очима пуним горког кајања. Павле Бајти беше далеко, врло далеко и те ми се причице увукоше тако у срце, да већ не бејах више одлучна кад дођох у моју спаваћу собу. Никад не могох ни помислити, да ће моја тужна и замишљена стрина умети тако срцу говорити.

Сутра дан ме потражи стриц, понуди ми врло свечано руку и уведе ме у галерију, где беху слике наших предака. Одушевљено ми је казивао о јуначној, ваљаној и племенитој души сваког нам претка појединце, ма да је по неки нам предак у свом оквиру већма личио на каквог разбојника него на племића. Покрај сваког беше слика и жене им, о којима ми рече стриц, да све беху врло угледне и врло сретне госпође. До душе на њима се баш не огледаше срећа, шта више по нека изгледаше тако јадна као моја стрина, али шта ћеш, кад ми је стриц јемчио за њихову срећу. Ту беху и сви женски чланови наше породице заједно са својим мужевима, претрпани драгоценим накитима, али без икаквог знака среће и задовољства.

Близу врата беше нека слика, чија предња страна беше зиду окренута.

— Видиш — рече ми стриц показујући ту слику — то је срамота наше породице.

— А шта је урадила? запитах врло љубопитљиво стрица.

— Удала се против воље свога оца и мајке за једног глумца. С њим је тумарала по држави, намазана лица бес икаква стида и срама, наносећи јад и срам живим члановима наше породице.

— Је ли била несретна?

— Како да не, ма да је изгледало, да проводи врло сретан и задовољан породичан живот са својим мужем, с којим је једног истог дана умрла у својој седамдесетој години. Беше несретна, али из неког пркоса показиваше се да је сретна и задовољна. Била је до душе живахна, весела, доброћудна и лепа, али јој срце и душу подгризаше црв кајања. И деца јој беху лепа, али је ни она не могоше усрећити, знајући, да ће живети са грађанским именом и да не могу доћи у племићко друштво.

— Шта би са децом?

— Један син јој је књижевник, кћи јој је угледна глумица, а други син њен је саборски посланик. Али ма какав да им је углед и положај, не могу се никад с љубављу сећати своје матере, кад знају, да их родбина њихова због ње презире. Тврдоглави су истина као и мати им и то све за то, да заведу јавно мишлење.

За тим обрну стриц мој слику и рече презриво:

— Ето видиш, то је срамота наше породице.

Из златног оквира осмејкиваше мио, красан женски лик. Било то свеже, румено лице, које својом лепотом распростираше срећу око себе. У руци држаше фотографију свог мужа, глумца, који беше идеал мушке лепоте и који беше исто тако весео и сретан као и „срамота“ наше породице.

Био то тако красан пар људи, да се слике оних наших предака, који, личаше разбојницима, чисто почеше осмејкивати на догледу ове красне слике.

Кад се нагледасмо слике, обрну је стриц по ново дувару и изведе ме из галерије, рекав ми, да ћу и ја исто тако проћи са мојим Павлом.

Од тог тренутка лебдило ми непрестано пред очима бајно лице наше породичне „срамоте“ и ја се непрестано само о њој разговарах са стрином, испитивајући је потанко о свему. Стрина ми исприча причу о њој, каза ми њене муке и патње, тако дирљиво, тако тужно, да здраво зажалих жену, која је са глумцем тако несретна била.

— Стрина, слатка стрина, осуђујете ли ви ту жену?

— Осуђујем.

— А кажите, али истину ми кажите, би ли ви у сличној прилици учинили то исто што и она.

Стринино лице се разведри, очи јој се засветлише, али она сасвим мирно рече:

— Не би. Не би.

Шетајући се пред вече по перивоју, спопаде ме толика жеља, да видим слику оног лепог женскиња, да се не могадох уздржати. Устрчах уз степенице и зачуђено застадох пред вратима галерије, која беше отворена, ма да је обично затворена била. На прстима се довукох до врата и кад загледах унутра, видех стрину пред оном истом сликом. У руци јој беше венчић цвећа и пољубив слику, окити је венцем а за тим је окрену дувару.

Док се она бавила тим послом, чух где у оној немој тишини рече:

— Била си најпаметнија, јер си умела да будеш сретна.

. . . Ја сам ипак пошла за Павла Бајтија, с којим сам врло, врло сретна, ма да је и моја слика окренута дувару у породичној галерији и ма да сам ја друга, која је осрамотила своју породицу.

Али по свој прилици да сам ја тек друго сретно женскиње у нашој породици.

Будимпешта.

В. К.

СРПСТВО.

Из Србије. Позната је нашим читаоцима она борба, која се водила између српског митрополита Михаила и бивше радикалне владе. Митрополит се бацио отворено на партизанлук, па све оно радио, што је у интересу, не цркве већ либерала. Жалосно је то, али тако је то. Између осталога он је био дошао зимус, у сукоб с радикалном владом, што је при именовању београдског пароха чинио свакојаке сметње. Сад не хтеде владине кандидате, сад опет ни своје, на које је влада пристајала. Видело се, да тражи кавге. Но, дошли су либерали — и тек сада он је открио, што је хтео. Од 14 вредних и способних кандидата, међу којима има и књижевника, он је предложио влади најмлађега и најнеспособнијега, о којем је јавно мишљење да је најординарнији свештеник, некога Васу Милића и њега претпоставио свима осталима. Знате за што? Јер је овај Васо Милић, зет митрополита Михаила! Дакле радикали су за то били криви зимус, кад се између њих и митрополита породила распра, што нису хтели да неспособне зетове претпостављају осталим и вреднијим и способнијим и старијим кандидатима!?

— Окружни начелник у „Ваљеву“ тужио је суду уредника „Ваљевских новина“ с тога, што је донео депешу о пуцању на г. Пашића. Либерали веле, да они поштују слободу штампе! — „Српска Застава“ подвикује, да је на либералноме збору у Мајиловцу било 4000 либерала. Кад се зна, да их на главном збору, целе странке, у Параћину није било више од 2000, заиста чудновато, откуд их сада 4000 на среском збору? Но и за то се чудо сазнало. Доказало се, да их је у Мијаловцу било само 40. Као што видите слагач „Српске Заставе“ надометнуо је погрешно само — две цифре! — Приликом свога путовања по унутрашњости Србије, краљ је даровао разним општинама 2300 динара, а обећао је крагујевачкој општини, да ће за тамошњу цркву набавити велико звоно. — Либерална влада насилно је отела параћинској општини изборна акта.

— Из Параћина јављају Нишкој „Слободи“: „Мимо сваког закона и ако председник није разрешен, данас се овде врши избор председника општине а по наређењу полиције.“ Шта веле либерали: јели ово повреда закона?

Из Далмације. У Дубровнику отворили су занатлије и обртници „цртачку школу“ за њихове помоћнике и шегрте. — У целој покрајини расте огорчење против трговачког уговора, између Аустро-Угарске и Италије, јер су становници настрадали падањем цене вина. — Дошао је у Дубровник Мустафа бахир-бег, турски посланик за јужну Далмацију. — У Котору, на котарској учитељској скупштини, хрватски учитељ Пушић непристојно се понашао према надзорнику. Укорен ради тога потужио се Пушић котарском поглавару, а овај му обећао, да ће свргнути надзорника, и ако не може — јер у Далмацији они зависе од покрајинског школског већа. Надзорник је Србин и с тога сва хајка на њега.

СЛОВЕНСТВО.

Русија. Руски цар Александар III. присуствовао је ових дана, открићу споменика покојном Александру II. у Ченстохову, у руској Пољској. Оваквих споменика у Пољској има много а неке су подигли сами пољски сељаци. Пољски народ боље зна да цени рад Александра II. од његове аристократије. — „Кијевскоје Слово“ пише о аустријским делегацијама: „Аустријска влада заплела се унутрашњим неприликама. Говор Ајма збунио је Калнокија тако, да му је овај одговорио, али га нигде није побио. Бечка и пештанска штампа подигла је на Ајма „буру огорчења.“ Веселимо се, да то неће бити прва немачко-мађарска „бура!“ — „Полит. Кореспо.“ има вест из Варшаве, да су у чувеном старом Почајеву манастиру у Волинији, прешли у православље пре кратког времена до 3000 аустријских поданика, делом су унијати, а делом католици. Пошто ови не смеју да се врате у Аустрију, а већином су без средстава, нашла се побуђена манастирска управа да се стара о издржавању њихову. Архимандрит овог манастира, Филарет, предузео је у Петрограду кораке, да ови преобраћени у веру добију земље и новчане потпоре, из које ће набавити себи оправу за газдовање, па да се тако могу са свим настанити у Русији.

ДОПИСИ.

Илок, 8. октобра. Од јуче је обустављена на превозу свака свеза са Илоком и Паланком а такође и са Черевићем и Футогом и то ради колере. Но будући да нити у Илоку нити у Паланци колере нема, то нам ова забрана изгледа сасвим луда, јер док путник из Пеште преко Новог Сада са лађом сме доћи у Илок, зашто онда онај из Паланке где нема колере, не сме у Илок? Смешне ствари заиста.

Из Илока до душе пуштају наше области у Паланку, али из Паланке овамо не, и тако је сваки саобраћај са Сремом и Бачком прекинут, а силан свет са једне и друге стране не може кућама својим, а особито они са колима и коњима, јер скела више не вози, и само се може још из Илока у Паланку са мађарском лађом. Зашто све то, кад колере у Паланци нема? Боље би било, да наша котарска област и општина на чистоћу сокака и јавни зграда боље пази, јер баш из јавних зграда где је највећа нечистоћа а особито у заходима може најпре колера изићи.

Докле ће ово чудо трајати не знамо, али знамо да је овдашњи управитељ котара издао полицији налог, ако види кога да из Паланке на чамцу иде да пуца на истога, „па нека се дави.“ Јесмо ли ми у Турској? Зар се путници не могу дезинфицирати, него баш се мора сваки промет и саобраћај забранити? Жалосно заиста!

Зашто у народу страх од колере узалуд распростирати, кад колере нема? Зашто то све?

Држимо да ће наша земаљска влада ову несмислену наредбу брзо укинути, јер јој нема места.

2×2=4.

Добрица (Банат), октобра. Жао нам је, но у хатар истине и правде, у хатар подмлатка нашег, тих будућих грађана ове, крвљу наших дедова напојене земље, ево са болом у души седамо, да пишемо ово неколико редака.

Не устајемо ми овим против нашег личног непријатеља; не руководи нас мржња, ил какови себични смерови, но догоре већ до поката! Тиче се живота једног поколења.

Четрнаеста година ево већ прође, како имамо учитеља Милана Брадаша, на грдну и никад ненакнадиму штету нашег подмлатка.

Једно поколење свршило је школу и ено их сада већ по Бечу и другим гарнизонима, где одговарају својој војничкој обавези. Ни један од ових Милапових ђака, ни један, и по други пут ево тврдим, не зна писати, већ писма им другари из Јарковца, Иланце и других места пишу. Рећиће се: од дванаесте до двадесет прве — девет су година, те су позаборавили. Хајд нека је тако! Девет су то година! Но ево да наведем Миланове ђаке од пре два месеца.

До пре три године сва три разреда мушке имао је Милан Брадаш, а сва три разреда женске српске основне школе покојни чика-Лаза Николић. По смрти овог, Брадаш прими први и други а Перишић, односно Атанацковић, трећи и четврти разред женске и мушке деце.

Нарастао је број ђака, да се и трећа школа морала отворити ове јесени. За ову школу добили смо учитеља из српске препарандије, г. Живојина Касапиновића, који је ове године са одликом свршио. Школски надзорник торонт. жупаније, г. Штајнбаум одредио је, да г. Касапиновић други разред од Брадаша прими. Шесдесет и четир ђака примио је Касапиновић од Брадаша, те кад је ове првих дана почео испитивати, пронашао је, да само 8 (словом осам) по нешто слова познају, а ни један читати и писати не зна.

Шта сад велиш на ово, драги читаоче?

Уз то још је и немаран и неспособан, а и неморалан и пијаница.

Не давно спроведена је истрага против њега, а на тужбу неких чланова школског одбора и још других грађана. Код истраге се доказало, да овом служи школа само као извор бесплатног подвоза, јела и пића.

Сачекаћемо решење школског одбора, да видимо, шта ће бити, јер овако не сме даље ићи.

Граничар.

БИРАЧИМА
ТУРСКО-КАЊИШКОГ СРЕЗА.

Поштована браћо бирачи!

Састанак давно очекиваног црквено-народног сабора нам на прагу је.

Сваки родољуб, који је ма и моле заинтересован за своју црквено-народну аутономију, а пратио је доданашњи рад саборског одбора ове периоде, могао се уверити, да је исти са спремљеним предлогом, под именом: „Јединствени статут“ спремио и смртни удар црквеној народној нам аутономији.

Па сме ли и може ли наш народ равнодушно гледати, да му се његова аутономна зграда до основе разруши! Заиста не.

Из истог разлога образован је одбор, који приређује јаван збор бирача у Турској Кањижи, у среду 14. октобра после подне у 2 сата у Јозеповачкој великој гостионици, те овим позива сву браћу бираче овога среза, да истога дана што многобројније на збор изволе доћи и на истом — по примеру осталих срезова и појединих општина, једнодушно предстојећем сабору, противу примања „Јединственог статута“ свој најодлучнији протест закључе и поднесу.

Дођите, браћо, браћа вас чекају.

Из седнице приређивачког одбора, држане у Турској Кањижи 6. октобра т. г.

Гавра Поповић, перовођа. **Др. Мита Савић,** председник.

Вести из народа.

— Пишу нам из **Стапара:** Председник наше разрешене српске црквене општине саставио је нови списак бирача и огласио, да је свакоме слободно да га прегледа. Наши људи долазили и хтели да виде јесу ли ту и праведно и законито записана имена — Јест, али Младен Катанић псује и грди свакога, ко долази — па просто некима неће ни да покаже листу; а кад је прошло 8 дана за рекламације — он, на своју руку, избаца из списка неке бираче, који му нису по ћуди. У народу је велика узрујаност и бојимо се последица, а било би и до сада дошло до густога, да старији не умирују млађе. Послана је депутација патријарху против овог безакоња и идемо да видимо шта ће бити.

— Пишу нам из **Баје:** Имали би се много потужити на многе ствари. Данас ћемо јавити само то, да се неки завадили са учитељем наше српске народне школе, што овај при избору за пароха није хтео бити за њега, па ту мржњу — пренели на школу, на ту Србинову светињу. Да се освете учитељу, освећују се школи и туже је државном школском надзорнику, нека би је затворио. Ми само бележимо и кажемо: да онај није Србин, него српска издајица, који ради против српских народних школа! Жалосно и како жалосно, да у редовима тих рушилаца Србинове светиње гледамо и неке синове српског народа. Види ли ово наш светитељ и просветитељ св. Сава?

— Пишу нам из **модошког среза:** „Онај лепи поклич, да нам у модошком срезу буде једини кандидат др Емил Гаврила, веома ме је зарадовао. Зажарен младићким осећајима у данашњем најкритичнијем добу за милу школу и учитељство, обећавам и заклињем се у напред својим тридесетгодишњим радом у школи, да ћу не само свога гласа дати правом пријатељу наше автономије, и у њој школе и учитељства, него ћу у кругу својих бивших ђака, а сад бирача мојег села неуморно радити за г. Гаврилу.

Позивам уједно и браћу учитеље и остале пријатеље народне, да својски пораде на том, па ће бити победа наша.

Један стари учитељ и бирач.“

Културне и књижевне белешке.

„Рајко од Расине.“ Под овим натписом написао је наш књижевник Чеда Мијатовић лепу приповетку, с краја XVI. века. Књига је већ изишла из штампе, а штампана је трошком „Коларчеве задужбине.“ У овој својој најновијој приповетци српски академик изнео је слику једног младића са села — од Расине Рајка, који, напојен витешким духом српских народних песама, као прави витез „без бојазни и прекора“, ставља себе у службу једне госпође, која је допала ропства код једног потурчењака. Одважност и чистота карактера од Расине Рајка управо је заносна, његов српски осећај осваја срце и блажи душу Србинову, његово пржртвовање за част и образ равна се пожртвовању класичних витезова. Кроз целу приповетку веје оживљавајући дух српске свести и српског поноса, — и читаоци ће с правом насладом уживати у Рајку од Расине.

Завод за источне језике. Још ове године отвара се у Бечу јавни завод за источне језике, у коме ће се предавати арапски, турски, руски, бугарски и српски. За српски језик, који ће се предавати бесплатно три пута преко седмице, биће два оделења, једно за почетнике а друго за мало напредније.

Др. Хуго Брахели. Умр'о је у Бечу вредни овај немачки књижевник. Изашао је на глас многим својим делима, и од двадесете своје године радио је са успехом. Од свих дела највише га је прославило дело под натписом: „Европске државе.“ У овоме делу изнео је са свију гледишта обе српске државе и српска племена, и то са свим стварно и истинито, те је тиме нама доста користио, упознав страни свет са стањем српских држава и читавога Српства. Заслужио је, да га се и после смрти сети Србин, и да му рече: Лака ти земља!

Вести из места и са стране.

Српски учитељски конвикт у Новоме Саду примио је ових дана од г. др. И. Вучетића, као извршиоца тестамента, легат покојног Томе Зековића, грађанина новосадског, од 1000 фор. Слава Томи Зековићу! — Осим тога уписао се за новог члана потпомагача са прилогом од 50 фор. г. др. Душан Миланковић из Даља и уплатио је своју прву рату од 10 фор., а тако исто положио је другу рату од 10 фор. члан потпомагач г. др. Милан Максимовић из Даља. Хвала и слава и овим приложницима! — Са свима уплатама порастао је до данас фонд српског учитељског конвикта преко 18.000 фор.

Добротвор. Честити Србин Васо Петричић, рођен у Кореници, у бившој војеној Крајини, још пре 40 година оставио је своје родно место и отишао у Љубљану, да тамо нађе себи хљеба, поштеном зарадом. Радин и вредан стао је трговати и кроз 40 година је толико зарадио, да се данас броји међу прве трговце у Љубљани; а својим понашањем стекао је љубав код братског нам словенског народа у њиховој престоници, да је изабран за подначеоника љубљанске општине. Г. Васо Петричић и ако је толико година далеко од родног места, ипак га није заборавио, па је ових дана изненадио Кореничане радосном вести, да ће им он, о свом трошку, саградити лепу и велику православну цркву. Живио нам овај дични добротвор.

Румунска депутација. Јављају из Самош-Ујвара, да је под вођством адвоката Михаја приспело 7. октобра на 80 коли до 300 румунских ратара. Међу њима био је познати румунски родољуб унијатски поп Лукач. Око подне је ушла ова огромна депутација у владичин двор и тражила аудијенцију, али пошто епископ није био код куће замољени су да га чекају, јер ће се још истог дана вратити натраг. Ово је изасланство сакупљено из 150 општина, а прети тиме, да ће прећи све оне општине, које су их изаслали у православље, ако Лукача не поврати епископ у звање.

Боје се светога православља. Читамо у „Србобрану“: Карловачко „Svjetlo“ доноси врло занимљиву и поучну белешку, у којој казује, како се католкиње не смеју, ове године, уписивати у српску препарандију у Карловцу т. ј. оне би се уписивале ал' не да загребачки духовни стô. Исти је недавно дозволио, да се само оне девојке, које су лане биле уписане, могу и ове године уписати а не оне, које до сада нису биле уписане — јер да се „manjkavo naobrazivaju u katoličkom vjeronauku“. Ето тако се брину католички првосвештеници за своје стадо, а шта раде српски?... Они мирно гледају, како српски родитељи шаљу своје кћери чак и у манастире „милосрдним сестрама“, где им се прилика даде, да науче „krunicu“, молитву о „blaženoj divici Mariji“ и „presvetom srcu Isusovom“. Ми смо, што се тиче вероисповести, истина врло толерантни, но та толеранција може се оправдати у Србији, ал не у оним крајевима где су папе дали католицима и „славенску мису“ — не били нас само лакше поунијатили и поразили. Време је, да се већ једном станемо угледати на противнике православља, који нам ево и сада дадоше пример.

Самоубиство једног војника. Јављају из Вел. Кикинде: Михаило Нађ, рекрут у овдашњој хусарској регименти бацио се на шине пред жељезнички влак, који му је долазио у сусрет. Локомотива дохватила је несрећног војника са стране и откине му десну руку. Тек на по часа после овог догађаја наишли су на њега, а био је ван себе. Изгубио је био врло много крви, али има наде, да ће га спасти. Кажу да је покушај самоубиства за то учинио, што се бојао од прве казне.

Скочио с воза. Један сељак путовао је пре неки дан ноћним возом од Паланке до Кусатка (у Србији) а није имао карте. Кад му је кондуктер, по обичају, тражио карту, сељак је почео да је тражи, док није заварао поглед кондуктеру, па, бојећи се ваљда какве страшне казне, истрчи напоље и скочи с воза у помрчину, а при највећој брзини. Повредио је руку.

Проневерио. Нови председник горњо-торонталског речког, регулационог друштва, открио је велико проневерење. Крало се без обзира. Сви су чиновници компромитовани, а одговараће и велики жупан Хертеленди, који у 6 година, као председник друштва, није никада прегледао рачуне.

Лек противу колере. „Пестер Лојд“ донео је нотицу да је Енглез Шарл Годфроа дошао до закључка, да је оскудица соли у човечијем организму главни узрок многим побољевањим од заразних болести а нарочито колере и стога он и препоручује кућску со као ванредну предохрану противу разних заразних болести а нарочито колере. Шарл Годфроа препоручује, да се со на следећи начин употребљава: ваља растворити 10 грама најбоље кућске суве соли у 1 литар прокуване воде, које треба да се олади и тада тек пије. — У обично време ваља свако јутро попити, тако осољене воде, деци и по а кад је редња (епидемија) онда он препоручује да се то чини 2—3 а и више пута преко дана. „Пестер Лојд“ ово препоручује.

Како знаду Чифути да праве кшефт. Г. др. Валовић, из В. Кикинде опасно је оболео, па се морао подврћи операцији и за то је отишао у Сегедин. Он је сретно издржао операцију, на чему највише мора да захвали г. др. Симићу. Но и ако је Србина лечника била заслуга, а оно ипак потрудио се и овде Чивутин, да прави кшефт. При самоме свршетку операције дошао је и др. С., Чивутин, па кад је већ био ту — а оно неки страни листови почели ковати у звезде Чивутина а нико ни да се сети др. Симића! И Кикиндски „Гласник“, у првом броју нетачно о томе извештен, донео је вест, чему он није ни најмање крив, и успех операције приписао Чивутину; али у свом 2-ом броју он то и исправља. Требало би да и Чивутин исправи, да одбије од себе незаслужену похвалу... Али по свој прилици да неће, јер је то била измајсторисана реклама!

Оригиналан опит. Многи се смејали, кад је професор Гернер почео да испитује говор мајмуна, али је он ипак нешто успео. Пре кратког времена бавио се тај чудновати научењак више дана у зверињаку у Уашингтону, да помоћу фонографа похвата све гласове мајмуна; и ако се сме веровати гласовима, што су у јавност продрли, опитом се доказало, да мајмуни имају одређене гласове за радост, бол, глад, вабљење и опомену. Кад је професор после неког времена, помоћу фонографа похватане гласове, међу мајмуне у кавез пустио, показало је њихово понашање, да су их животиње разумеле. При гласу опомене побегоше сви у један кут, при гласу радости, вратише се натраг. Занешен опитима Гернеровим, нашао се један богаташ, који хоће на ту цељ да употреби 200.000 ф. Ова свота има да се употреби на испитивање душевних особина мајмуна, да нађе карику на вези, која фали

између човека и мајмуна. Двадесет и пет пари мајмуна затвориће се, пар по пар, у кавезе, сличне човечем стању, и ту ће се обучавати. Нарочито развијене животиње ће се обучавати за послугу.

Кратке вести. Ческа влада распустила је општинско веће у Либерцу. Веће је било народно и антисемитско. Овај распуст наишао је на опће не одобравање. — Јављају из Сегедина да је тамо ишчезла колера. Нових болесника нема више. — Кнезови немачкога савеза противе се предлогу, да се укине трогодишње службовање у војсци. — Руски царевић приспео је у Крф. Он мора издржати тродневни карантен. После тога ће у Пиреј. — Астроном Бернар, у Калифорнији, открио је, помоћу фотографије, нову звезду. — У Сегедину ухватили су неког Шафа, који је правио лажне сребрне форинте. — Енглеска краљица одликовала је министра спољних послова, Розбери-ја, орденом подвезе. — У Самобору осетио се недавно потрес земље. — Гласовити инжињер Лесеп, који је извео суецки канал, опасно је оболио.

Нови Сад, 10. октобра.

Бирачима, Србима радикалима, модошког и ковинског среза препоручујемо, да гласају само за наше кандидате, вредне и заслужне чланове српске народне радикалне странке, који ће и знати и хтети да устану јуначки у обрану народа и његових права. **За модошки срез наш је кандидат: г. др. Емил Гаврила; а за ковински срез: г. др. Ђорђе Красојевић.**

Новије вести.

ПОЖАРЕВАЦ. Првостепени суд одобрио је притвор Милоја пандура. (Ми смо већ донели вест, да је судским извиђајем доказано, да је Милоје пуцао на Пашића, намером да га убије и да је наређена истрага и притвор. Сад кад је и првостепени суд то исто одобрио, нема сумње да ће бити добрих доказа, који доказују Милојевову кривицу. Свакако из основе је неистинита вест „Браника“, као да се судским извиђајем тобож доказало, како је Милоје „случајно“ пуцао у зрак. Желели би знати, откуд је ту вест црпео, јер није шале: услед судског извиђаја Милоја затварају и бацају под истрагу, а он каже да је тим извиђајем доказана његова невиност. Ур.)

Будимпешта. Члан делегација Масаржек, Младочех, при расправи: „вересија за Босну и Херцеговину“ напао је оштро босанску управу и цели систем владе. Изнео је чињенице, да се онамошњи народ упропашћује систематично и морално и материјално.

Београд. Генерал Игњатијев писао је друштву „Велике Србије“, да Русија није никада предлагала Аустро-Угарској, да поседне Босну. „Русија“, вели се у писму, „неће признати никад законитост окупације, нити дозволити, да се Аустро-Угарска у Босни учврсти. Врло ће мало времена проћи, па ће Русија затражити да Аустро-Угарска изађе из Босне и Херцеговине и **онда ће све покрајине припасти Србији.**“

Будимпешта. Свршен је чин, да ће дворски министар Сећењи-Марић бити именован послаником у Берлину.

Рим. Румунска влада замолила је талијанску да њезини посланици узму у заштиту румунске поданике у Грчкој.

Софија. „Народно собрање“ сазвано је за 15. октобар. Влада је строго забранила општинама, да новчано не помажу оне школе, у којима наставни језик није бугарски.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Високоштована госпођа Марија, рођена Панин, удова и бивша супруга покојног Мите Алексијевића, велепоседника из Сентомаша, рођеног брата овдашњег пароха, пречасног г. Павла Алексијевића, за вечиту успомену умрлог свог друга, приложила је на дар нашој св. николајевској цркви од чиста сребра зготовљено кандило у вредности од 300 фор. Још је заветовала даље, да ће за живота свога у почетку сваке године редовно 10 фор. прилагати на зејтин за исто кандило. Па и трошак, што је учињен приликом мењања кандила на иконостас, и који износи преко 11 фор. и тај је подмирила иста госпођа.

И пошто је тим чином дакле она постала добротворка ове наше свето-николајевске цркве, а за малу услугу, коју учинисмо њој, за услугу ту, што у своје време примисмо надгробне венце њенога супруга у нашу цркву, то из дубоке захвалности према тој племенитој госпођи захваљујући се и овим путем на њеном драгоценом и побожном дару, учињеном нашој св. цркви, молимо бога: да њеноме умрлом другу вечити спомен и спасење душе, а њој дуг живот и лепо здравље дарује.

Хвала, Бог да прости и живила!

Из редовне седнице црквеног одбора, општине жабаљске држане у Жабљу 4. октобра 1892.

Милош М. Папић,
парох и прота жабаљски.

Кузман Јоцић, перовођа. **Дамјан Чоканица,** председник. 601

Јавна благодарност.

Приликом укопа мога незаборављеног и непрежаленог мужа Павла пл. Михајловића, презвитера и умировљеног учитеља, млога господа познаници и пријатељи покојникови испратише га до вечне му куће, те ублажише моју тугу. Не могу а да не захвалим свој тој господи што не пожалише труда, него похиташе да својим присуством увеличају тужну свечаност. Особиту пак благодарност изричем пречасној господи: Милану Ћирићу, окружном проти новосадском, Павлу Балти почасном протопрезвитеру и пароху, Јовану Марковиковићу, Зарији Станковићу, Божидару Поповићу паросима новосадским, Петру Костићу и Витомиру Јојкићу капеланима и Георгију Видицком јерођакону. Нека је хвала и високопречасној господи Илији Округићу архимандриту и Јовану Храниловићу, руском проти, који је дао у руској цркви звонити. Особиту хвалу сл. српској црквеној општини и госп. подпредседнику новосад. црквене општине Петру Попадићу. Особиту хвалу изричем славној управи српске велике гимназије новосадске, професорима и певачком кору гимназијском. Даље славним управама српске више девојачке школе и српским народним основним школама новосадским. Господи учитељима и учитељицама. Најпосле нека је овим изречена најтоплија захвалност грађанству новосадском које се онако лепо одазвало како на опелу тако и на спроводу.

У Новом Саду, 7. октобра 1892.

Удова Дафина пл. Михајловић.

ОГЛАСИ.

Ball-Seidenstoffe von 55 kr. bis fl. 9.85 p. Meter — (ca. 300 versch. Dessins u. Farben) — vers. roben- und stückweise porto- und zollfrei die Seiden-Fabrik **G. Henneberg** (K. u. K. Hoflief.) **Zürich.** Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto. 615

ШПЕЦЕРАЈСКА И БРАШНА ТРГОВИНА
СТЕВАНА МИЛОВАНОВИЋА
У ТУРСКОМ БЕЧЕЈУ
602 потребује два млађа спомоћника, који говоре српски, мађарски и немачки. 2—2

ШПЕЦЕРАЈСКО-МЕШОВИТА
И ПАМУКА ТРГОВИНА
НИКОЛЕ ПАНИЋА
У ВУКОВАРУ
595 потребује једног старијег и једног млађег спомоћника и једног шегрта или практиканта. Вични струци, немачком и мађарском говору, имају првенство. 2—3

МАНУФАКТУРНА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА
А. МИЛАНКОВИЋА И СИН
У ДАЉУ
потребује једног старијег и једног млађег спомоћника. 589 3—3

ШПЕЦЕРАЈСКА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА
ДУШАНА БАЈЛОВИЋА
У РУМИ
потребује једног шегрта из добре куће. Ступање одмах. 593 2—2

До 50.000 ком.
здраве, од пероносфоре чисте, лепо сазреле **лозе-расаднице** непосредно са **америчких** врста: **Жакец, Херсемонт, Отело, Ноа** и **Кунигхам** имадем крајем октобра о. г. на продају по 25 фор. од 1.000 ком., паковање се најјефтиније рачуна.

Још имадем неколико хиљада ком. на **рипарији** облагорођене и добро израшћене лозе са жилицама; даље, узелен облагорођених лепо саврелих лоза-расадница са врло добрим врстама плода за цеђење и јело све по умереној цени.

АЛЕКСАНДАР АДАМОВИЋ,
571 5—5 **Нови Сад** (Угарска.)

ЗЛАТНА МЕДАЉА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ У ПАРИЗУ 1889

598 45

ПАМУЧАРСКА И СРПСКО-ПЛАТНАРСКА
ТРГОВИНА
ЈОВАНА Т. ЧАВИЋА
У НОВОМЕ САДУ
потребује два спомоћника, вична тој струци. Ступити могу одма. 591 2—3

У мојој галантеријској, кратког еспапа и плетива трговини примљен ће одма бити један старији вешти
СПОМОЋНИК
који је немачком, српском и мађарском језику вичан. Требам и једног практиканта из добре куће.
М. СЛЕЗАК
607 1—1 код сребрног венца.

Ко жели дневно да заслужи 5—10 фор. без икаква капитала и своје личне оштете; на лозовима и државним папирима нека се обрати на
J. DANNEBERG,
594 1—6 **Wien I. Kumplg. 7.**

PILSNER-BIER BITTER
hochfeines Gesundheitsgetränk, weltberühmtes Erzeugnisss der Firma **Heinrich & Adolf Finger in Pilsen,** zu haben in **Neusatz** a/D. bei der Firma des Herrn
597 3—3 **D. K O D A.**

АДВОКАТСКА ПИСАРНИЦА
Дра МИЛАНА ДАВИДОВЦА
налази се од 15. окт.
У ЛЕБАРСКОЈ УЛИЦИ
598 **У КУЋИ БР. 33.** 3—3

Сопствена израда. Сопствена израда.
ПРВА БУДИМПЕШТАНСКА
ЂУРЧИЈСКА И КРЗНАРСКА ТВОРНИЦА.
Ferenz Schlinger
Carlsring 5 Ecke der Trommelgasse.
Препоручује своје богато сложиште ђурчијске и крзнарске робе по најјефтинијој цени.
Налози са стране извршују се поштанским позењем; ствари које се не допадају, измениће се.

Путничке бунде	од ф. 25	на више.
Мушки капути са крзном постављени	„ ф. 10	
Бунде за госпође	„ ф. 10	
Муфова	„ ф. 1	
Боа	„ ф. 3	
Огрљака (Krägen)	„ ф. 1	

Мушки и женски капа, путнички врећа за ноге, ловачког украса и све у ову струку спадајуће ствари у лепој изради и најумеренијој цени.
Бунде и зимне хаљине примају се на сачување по врло јефтиној цени. 599 2—16

Ц. И КР. ПОВЛАШЋ. ТВОРНИЦА ФИНОГ ЛИКЕРА
основана 1850. — награђена са 20 колајни и почасни диплома
Adolf Fränkl & Söhne, Biala (Galizien)

препоручују своје признате и одликоване пољске ликере
Контузовка, Getreidekümmel, Алаш, и т. д.
Ликера у свима сортама познати најбоље каквоће, специјалитети од старијих силовитих пића.
Могу се добити у свима припознатим трговинама спецерија и деликатеса, као и у посластичарницама и каванама.
Препродавци добијају рабат. — Ценовници иду
31 гратис и франко. 18—24

КВИЗДОВ

Средство за косу против болести и испадања косе. — 1 боца 50 новч.

Помада од лука средство за растење косе. — 1 тегла 80 н.

Фластер против жуљева 1 кутија 35 и 75 н.

Тинктура против жуљева и брадавица 1 боца 35 н.

Коњак са гвожђем дијететско средство за малокрвне и за опорављање. — 1 боца 1 ф. 40 н.

Зејтин од рибље јетре (Dorschleberthran) 1 боца по 70, 1 ф. 20 н.

Францбрантвајн 1 боца 85 н.

Сок од боквице против кашља и назеба код деце. 1 боца 35 нов.

Дневно се разашиље кроз главну пошту
Kreisapotheke Korneuburg bei Wien.
Franz Joh. Kwizda,
k. u. k. öster. und königl. rumän. Hoflieferant,
Korneuburg. 16

ОД ЈЕДНЕ ЛИФЕРАЦИЈЕ
остало је још 3000 комада, велики и добри тако звани
„хусарски“ покровца за коње
који ће се по половној цени продавати. Ови врло добри, дебели и топли **КОЊСКИ ПОКРОВЦИ,** дугачки су 175 ц. м. а широки 130 ц. м. са бојадисаним шарама, и сад им је цена док их још има

1 комад 1 ф. 68 н. | **1 пар 3 ф. 30 н.**

Финији, за властелинства и економе, покровце у дебелим, топлим квалитету

1 ком. 2 фор. 50 н.

Даље 1000 комада изврсни, топли плетени дуготрајни
зимски грађански јакна
за мушкарце у разним величинама и бојама 2 фор.
Свака порука биће брзо и тачно уз поузеће (Nachnahme) обављена. — Роба која неби одговарала примаће се натраг, а по жељи и новац ће се повратити.
„DEPÓT und DECKEN-MAGAZIN FEKETE
„zur ungarischen Krone“
Wien, V./I., Rüdigergasse 1/34. vis-à-vis dem k. k. Postamte.
574 3—10

ДО САДА ЈОШ НЕНАДМАШЕНО.
В. МАГЕРА права, очишћена
МАСТ ОД РИБЉЕ ЈЕТРЕ (LEBERTHRAN) ВИЉЕМА МАГЕРА у Бечу.
Испитано од првих медицинских ауторитета због лаке сварљивости и за децу препоручено и прописано, у свима случајевима где лекар с успехом намерава постићи ојачање целог организма, нарочито плућа и груди, побољшање сока и чишћење крви у опште — **фаша по 1 фор.** — на фабричном сложишту, **Беч, III./3., Heumarkt 3,** као и у највише апотека и спецерајских трговина, у аустро-угар. монархији праве ове масти добити.
Само је онда прави, ако је троугаста боца са означеним окрајцима (црвеном и црном штампом на жутој хартији) обележена.
Добити се може: У Новоме Саду код гг. Јов. Грозингера, Г. Плавшића, апотекара; Браће Вагнера и Ђ. Стефановића, трговаца.
ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ И ОТПРАВИШТВО ЗА АУСТРО-УГАРСКУ код **W. MAGER, Wien, III./3., Heumarkt 3.** 1—18 606

КОМИСИОНСКА РАДЊА ЗА МАРВУ
J. КЕГЛИЋ И БАУМАН
БЕЧ, СТ. МАРКС.
Писарна: III. Hauptstrasse 155.
АДРЕСА ЗА БРЗОЈАВЕ:
КЕГЛИЋ БАУМАН, БЕЧ, СТ. МАРКС.
АДРЕСА ЗА МАРВЕНЕ ПОШИЉКЕ:
КЕГЛИЋ БАУМАН, БЕЧ, СТ. МАРКС.
ПРЕПОРУЧУЈЕ СЕ ЗА КОМИСИОНСКО ПРОДАВАЊЕ СВИЊА НА БЕЧКОМ ЦЕНТРАЛНОМ ВАШАРУ ЗА МАРВУ.
603 2—24

Властник Славко Свет. Милетић. Одговорни уредник Ђорђе Бакаловић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.